

6 ŞUBAT DEPREMLERİ VE YEREL MEDYANIN DURUMU: HATAY İL RAPORU

Gökhan Bulut
Çağrı Kaderoğlu Bulut

Ankara, Ağustos 2023

Norwegian Embassy

**9.Köy Haber
Merkezi Projesi**

İmtiyaz Sahibi
Gazeteciler Cemiyeti
adına Nazmi Bilgin

Yazı İşleri Müdürü
Nursun Erel

Okur Temsilcisi
Faruk Bildirici
okurtemsilcisi@9koy.org

**9.Köy Haber
Merkezi Proje Ekibi**

Koordinatör
Deniz Savaş

Asistan
Ebru Mıcık

Eğitmen Editörler
Zeynep Gürcanlı,
Erhan Karadağ

Editör Asistanı
Korhan Ön

Grafik Tasarım
Ateş İlbaşı

Görsel - İşitsel
Teknik Uzman
Ayşe Gültekin

Danışman Editörler
Yusuf Kanlı
Sedat Bozkurt
Kenan Şener

**Gazeteciler
Cemiyeti
Yönetim Kurulu**

**Başkan
Nazmi Bilgin**

**Başkan Vekili
Savaş Kıratlı**

**Başkan Yardımcıları
Ayhan Aydemir
Ertürk Yöndem
Yusuf Kanlı**

**Genel Sekreter
Kenan Şener**

**Mali Sekreter
Ali Topçu**

**Üyeler
Ümit Gürtuna,
Güray Soysal,
Önder Yılmaz,
Ali Oruç,
Önder Sürenkök,
Nursun Erel,
Zeynep Gürcanlı**

Fotoğraflar: Depophotos

Gazeteciler Cemiyeti Basın Evi

Tel: +90 312 468 12 09

Mobil: +90 533 045 08 67

E-Posta

info@gc-tr.org

info@media4democracy.org

Web Adresi

www.gc-tr.org

www.media4democracy.org

https://9koy.org

Adres:

Üsküp Caddesi (Çevre Sk.)

No:35, Çankaya, Ankara

İçindekiler

İçindekiler	3
Teşekkür	5
GİRİŞ	6
I. DEPREM ÖNCESİ HATAY'DA YEREL MEDYA	7
II. DEPREM SONRASI DURUM	11
Yaşamsal Sorunlar.....	13
Habercilik Sürecindeki Sorunlar.....	14
Desteklere İlişkin Sorunlar	16
Yerel Medyanın Motivasyon Kaynakları	18
III. İHTİYAÇ, TALEP VE ÖNERİLER	20
SONUÇ	22

Teşekkür

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesine destek olan Gazeteciler Cemiyeti'ne ve Mobil Basın Evi ekibine teşekkür ederiz. Araştırmanın tüm aşamalarında büyük katkı sunan Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri Kenan Şener ve Öznur Subaşı'ya ayrıca teşekkür etmemiz gerekir. Saha araştırması sırasında emeğini ve özverisini esirgemeyen Gazeteciler Cemiyeti Ulaştırma Sorumlusu Aygün Ünal'a ve çalışmaya katkılarından dolayı Yağmur Kübra Subaşı'ya da teşekkür ederiz. Görüşmeyi kabul eden tüm gazetecilere zorlu koşullara rağmen gösterdikleri misafirperverlikleri ve açıklıkları için özel olarak teşekkürlerimizi sunar, bu zor günleri daha fazla kayıp yaşamadan bir an önce geride bırakmalarını dileriz.

Depremde hayatını kaybeden tüm gazetecileri ve yurttaşlarımızı saygıyla anıyoruz.

Gökhan Bulut, Çağrı Kaderoğlu Bulut

GİRİŞ

Türkiye’yi sarsan 6 Şubat depremlerinden en çok etkilenen illerin başında Hatay gelmektedir. Hatay hem yıkımın boyutlarıyla hem de bu yıkıma uzun süre müdahale edilememesiyle yalnızca depremin değil depremin toplumsal bir felaket haline gelmesinin de sembol kenti olmuştur. Bu raporda da 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremlerin yerel medyada yarattığı etkiler Hatay ili özelinde incelenmektedir. Araştırmanın amacı Hatay yerel medyasının depremden nasıl etkilendiğini çeşitli boyutlarıyla ortaya koymak, bölgedeki orta-uzun vadeli ihtiyaçları tespit edebilmek ve yerel medyanın yeniden ayağa kaldırılabilmesi için hayata geçirilebilecek politika önerilerini tartışmaktır. Hatay ili ekseninde gerçekleştirilen bu araştırma, bir yandan depremin etkilerini yerel medyadaki süreklilikler ve değişimler bağlamında ele almayı mümkün kılacaktır. Diğer yandan ise depremden etkilenen tüm illerin yerel medya ortamlarına ve buradaki gazetecilere dönük bir politika yaklaşımı geliştirilebilmesine de imkân tanıyacaktır.

Bu çalışma depremin ardından Gazeteciler Cemiyeti’nin desteğiyle Hatay ve ilçelerinde gerçekleştirilen nitel bir alan araştırmasına dayanmaktadır. Araştırma 20-25 Mart 2023 tarihlerinde Dörtyol, İskenderun, Antakya, Samandağ ve Defne olmak üzere toplam 5 ilçede yürütülmüştür. Veri toplama süreci bir yandan bu 5 ilçede gerçekleştirilen görüşme ve gözlemlere dayanırken diğer yandan Gazeteciler Cemiyeti’nin deprem sonrasında bölgedeki yerel gazetecilerle yaptığı online toplantıyı da kapsamaktadır. Söz konusu bölgelerde yerel medyada çalışan 13 gazeteci ve yöneticiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın depremin yakıcı etkilerinin gazeteciler için de devam ettiği bir dönemde yapılması ve araştırmacıların bölgedeki fiziksel şartlarının zorlayıcı olması gibi nedenlerle yerel gazetecilere geniş ölçekte ulaşmak mümkün olamamıştır. Araştırmanın ön hazırlıkları sırasında yaklaşık 30 gazeteciyle telefon görüşmeleri gerçekleştirilmiş fakat bölgede bu gazetecilerin büyük bölümüne ulaşılamamıştır. Gazetecilerin bir kısmı Hatay dışına çıkmış bir kısmı depremin yıkıma neden olmadığı görece güvenli fakat ulaşımı oldukça zor kırsal bölgelere yerleşmiş bir kısmı ise çeşitli nedenlerle görüşmeyi kabul edebilecek durumda olmadıklarını belirtmişlerdir.

Yüz yüze görüşmelerde gazetecilerin izinleri alınarak kayıt cihazı kullanılmıştır. Bunun yanı sıra araştırmaya konu olan beş ilçede yerel medya büroları ve matbaaları ziyaretler edilmiş, ilçelerdeki genel durum yerinde incelenmiş ve yerel medya çalışanlarının günlük hayatlarına dahil olunmuştur. Böylece depremin neden olduğu sonuçlar hem işyeri hem de günlük hayat bağlamında yerinde gözlenmiştir. Aynı zamanda alan araştırması sürerken Gazeteciler Cemiyeti tarafından 22 Mart 2023 tarihinde deprem bölgesindeki yerel gazetecilerle ger-

çerleştirilen online toplantı da araştırma verilerini zenginleştirmiştir. Bu toplantıda 30'dan fazla yerel gazeteci-yi dinlemek ve yaşadıkları duruma ilişkin bilgi edinmek mümkün olmuştur.

Bu kapsamda elinizdeki rapor üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde deprem öncesinde Hatay'da yerel medyanın durumu kimi veriler ışığında sunulmuştur. Böylece deprem öncesi ve sonrasını karşılaştırabilmek ve yaşanan yıkımın boyutlarını daha isabetli şekilde anlayabilmek mümkün olacaktır. İkinci bölümde deprem sonrasında yerel medyanın durumu, yaşamsal sorunlar, habercilik sürecindeki sorunlar, destekler ve yerel medyanın motivasyon kaynakları ekseninde incelenmiştir. Bu bölümde depremin getirdiği kayıplar ve yerel medyada gözlenen değişim örüntüleri aktarılmıştır. Depremin ardından yerel medya için geliştirilen destekler ve kurumların süreçteki tutumları bu bölümde serimlenmektedir. Aynı zamanda deprem sonrasında kentte gazetecilik yapabilmenin imkânları ve motivasyonları da yine bu bölümde tartışılmaktadır. Son bölümde ise depremin neden olduğu yıkımdan çıkış sürecinde yerel medyanın ihtiyaçları, talepleri ve bu konuda geliştirilebilecek politika önerileri sunulmuştur.

Bu çalışmanın Türkiye'de deprem sonrasında yerel medya üzerine yapılan ilk saha araştırması olduğu belirtilebilir. Bu nedenle araştırmanın deprem bölgesindeki yerel medyanın ve gazetecilerin durumlarını çeşitli boyutlardan ve daha geniş ölçeklerde inceleyecek yeni çalışmalar için teşvik edici olması hedeflenmektedir. Aynı zamanda büyük bir yıkım yaşayan yerel medyanın toparlanabilmesi ve yıkımın etkilerinin azaltılabilmesi yönünde küçük de olsa bir işlev görmesi umulmaktadır. Bu yalnızca mesleki bir görev değil yeniden inşa sürecine katkı sunacak bir yurttaşlık görevi olarak da anlaşılmalıdır.

I. DEPREM ÖNCESİ HATAY'DA YEREL MEDYA

Deprem öncesinde Hatay yerel medyasının durumunu anlayabilmek için kentin yapısıyla ilgili kimi genel bilgilere göz atmak faydalı olacaktır. Hatay, 2022 yılı itibariyle 1 milyon 686 bin nüfusa sahiptir. İŞKUR'un¹ 2022 yılı Temmuz ayı verilerine göre nüfusun yarıya yakını (yüzde 48,1) işgücüne dahil olmaktadır. Bölgedeki istihdam oranı ise yüzde 39,9'dur. Kadınların istihdamının (yüzde 22,4) erkeklerin (yüzde 58,1) oldukça gerisinde kaldığı görülmektedir. İşsizlik oranı ise yüzde 17,1'dir. Bu oranın Türkiye genelindeki işsizlik oranının (yüzde 10,4) oldukça üzerinde olduğu belirtilmelidir.

Bu verilere ek olarak Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE)² de Hatay'ın yapısı hakkında tamamlayıcı bilgiler sunmaktadır. İller bazında en son yapılan SEGE araştırması 2017 yılına aittir³ ve bu araştırmaya göre Hatay sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksinde 81 il içinde 39. sırada ve 4. kademe gelişmişlik düzeyinde bulunmaktadır. Gelişmiş endeksindeki skoru ise 0,017 olarak tespit edilmiştir. Dolayısıyla Hatay, gelişmişlik sıralamasında Türkiye'nin orta-alt düzey illerinden biri olarak değerlendirilebilir. İlçeler bazında yapılan

1 İŞKUR (2022). İşgücü Piyasası Araştırması Hatay İli 2022 Yılı Sonuç Raporu, <https://media.iskur.gov.tr/66893/hatay.pdf>

2 Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi (SEGE), Türkiye'de illerin, bölgelerin ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliğini ölçmek ve sınıflandırmak üzere Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından kullanılan resmi bir gösterge setidir. Endekste 1. kademe en yüksek seviyeyi, 6. kademe ise en düşük seviyeyi işaret eder.

3 Bu araştırmaya ulaşmak için bkz. https://www.bebka.org.tr/admin/datas/sayfas/89/sege-2017_1581687211.pdf

son SEGE araştırması ise 2022 yılına aittir.⁴ Buna göre Hatay'ın en gelişmiş ilçeleri olan Antakya ve İskenderun, Türkiye genelindeki 973 ilçe içerisinde 108. ve 123. sıralarda bulunmaktadır. Buna karşın gelişmişlik skorlarının orta-alt derecelerde olduğu söylenebilir.⁵ Yine de Hatay'ın araştırmaya konu olan bu beş ilçesinin SEGE verilerine göre 2. ve 3.kademede yer aldığı vurgulanmalıdır (Tablo 1). Antakya ve İskenderun ilçeleri Hatay'da yerel medya kuruluşlarının da yoğunlaştığı bölgeler olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 1. Bu araştırmaya konu olan ilçelerin SEGE'ye göre sıralamaları ve gelişmişlik düzeyleri

	Ülke Genelindeki Sıra	İl İçindeki Sıra	Kademe	Skor
Antakya	108	1	2	1,146
İskenderun	123	2	2	1,056
Defne	249	3	3	0,338
Dörtyol	255	4	3	0,323
Samandağ	349	7	3	-0,029

Kaynak: SEGE, 2022

Hatay sanayi, ticaret ve turizm gibi ekonomik faaliyetlerinin yoğunluğu nedeniyle Türkiye'nin en üretken illerinden biri olarak değerlendirilebilir. 2022 yılı itibariyle merkezi bütçeye ödenen vergiler sıralamasında Hatay yüzde 1,9'luk payıyla 7'nci sırada⁶ yer almaktadır. Buna karşın merkezi yatırım planlamalarında geri planda bırakıldığı söylenebilir. Kent, 2022 yılı itibariyle yatırım sıralamasında 78. sırada bulunmaktadır. Bu konuda Belediye Başkanı Lütfü Savaş, ödedikleri verginin yalnızca yüzde 2,68'inin yatırım olarak kente geri döndüğünü vurgulamaktadır.⁷ Dolayısıyla Hatay'ın deprem öncesinde de kimi sorunlarla iç içe bulunduğu söylenebilir.

Bu genel duruma ek olarak Hatay'ın tarihi, kültürel, etnik ve toplumsal dokusu da kentin yapısını anlamak için önemlidir. Kent, bir yandan antik medeniyet geçmişi ve Türkiye Cumhuriyeti'ne katılma süreci ile oldukça önemli bir tarihsel-siyasal role sahiptir. Diğer yandan ise bünyesinde barındırdığı çok farklı etnik ve dini inanç unsuru ile zengin bir toplumsal bileşimin ve hoşgörünün simgesi konumundadır.

Bu genel yapı, kentteki yerel medya ortamına da etki etmektedir. Hatay'ın deprem öncesinde oldukça canlı bir yerel medyaya sahip olduğu belirtilebilir. Medya Araştırmaları Derneği'nin (MEDAR) 2021 tarihli Yerel Medya Veri Tabanı araştırmasına⁸ göre Hatay'da 44 gazete, 6 dergi, 2 televizyon kanalı, 4 radyo ve 13 dijital haber platformu olmak üzere toplam 69 yerel medya kuruluşu bulunmaktadır. Yine Hatay Valiliği'nin verilerine göre kentte günlük ya da haftalık yayınlanan 72 gazete, 8 dergi, 4 televizyon kanalı ve 12 radyo bulunmaktadır.⁹ Ve-

4 Bu araştırmaya ulaşmak için bkz. <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/birimler/2022-ilce-sege.pdf>

5 Gelişmişlik endeksinde en yüksek skorlar, İstanbul'un Şişli (6,959) ve Ankara'nın Çankaya (6,901) ilçelerinde bulunmaktadır. Buradan hareketle Hatay'ın ilçelerine dönük bir çıkarım yapmak mümkündür.

6 Bkz. <https://www.dunya.com/kose-yazisi/kisi-basi-vergide-kocaeli-lider/683476>

7 Bu konuda Lütfü Savaş'ın resmi sosyal medya hesabından yaptığı paylaşım için bkz. <https://www.facebook.com/LutfuSavas/videos/hatay-vergi-%C3%B6deme-s%C4%B1ralamas%C4%B1nda-t%C3%BCrkiyenin-7-ili-ama-hizmet-alma-noktas%C4%B1nda-78in/715376683054608/>

8 MEDAR (2021). Yerel Medya Veri Tabanı Araştırması, <https://yerelmedyavt.com/>

9 Valilik tarafından hazırlanan liste için bkz. <http://www.hatay.gov.tr/yerel-medyabasin>

riler arasındaki bu farklılığın, bir yandan yerel medyanın kapsamının belirlenmesiyle ilişkili olduğu düşünülebilir. Diğer yandan ise kayıtlı görünen yerel medya yayınlarının fiilen yayın hayatında olmamasıyla ilişkili olabilir. Buna karşın tüm verilerde görüleceği üzere Hatay yerel medyası ağırlıklı olarak gazetelerden oluşmaktadır.

Kentte yerel medyanın manzarasını görebilmek için, yerel medyayı oluşturan alt bileşenleri NACE sınıflandırmasındaki¹⁰ faaliyet alanlarına göre tespit etmek ve yaklaşık da olsa kimi sonuçlara ulaşmak da mümkündür. Zira Türkiye’de yerel medya verilerinin sağlıklı olarak elde edilebileceği herhangi resmi bir veri seti bulunmamaktadır. Bu nedenle, ekonomik faaliyetlerin sınıflandırılması istatistikleri üzerinden bir çıkarım yapılması uygun olacaktır. NACE sınıflandırmasında yerel medyanın kapsamını tespit edebileceğimiz dört önemli faaliyet grubu bulunmaktadır. Bunlar 18, 58, 59 ve 60 kodlu faaliyetlerdir.¹¹ Bu faaliyetlere ilişkin olarak Sosyal Güvenlik Kurumu’nun (SGK) en son 2021’de yayınlanan resmi yıllık¹² verileri incelendiğinde, Hatay’da yerel medya kapsamında değerlendirilebilecek 101 işyerinin faaliyet gösterdiği tespit edilebilmektedir. Yine bu verilere göre yerel medya kapsamında 431 sigortalı çalışan bulunmaktadır. SGK (2021) verilerine göre Türkiye genelinde yerel medya kapsamında 13 bin 524 işyeri bulunduğu görülmektedir. Bu işyerlerinde toplam çalışan sigortalı sayısı ise 105 bin 204’tür. Bu kapsamda Hatay yerel medyasının Türkiye’deki yerel medyanın işyeri sayısı bazında binde 7’sini, çalışan sayısı itibarıyla de binde 4’ünü oluşturduğu söylenebilir.

Ne var ki, herhangi bir bölgedeki yerel medyanın etkinliği ve toplumsal demokratik süreçlere olan katkısı salt nicel verilerle ele alınamaz. Bu durum, Hatay için de geçerlidir. Hatay’daki yerel medya, Türkiye genelindeki yerel medya gibi bir yandan resmi ilan ve reklam gelirleri için varlık gösterirken diğer yandan da kentin nabzını büyük ölçüde tutan, kentteki toplumsal ve siyasal tartışmalar konusunda görece etkin olan bir konumdadır. Bu durum Hatay’da yerel medyaya yaslanan gazetecilik örgütlenmelerinden de anlaşılabilir. Bu kapsamda şehirde 13 gazetecilik örgütü bulunmaktadır.¹³ Bu örgütler 160’tan 15’e kadar değişen sayılarda üyeye sahiptir. Bunlar içerisinde Hatay Gazeteciler Cemiyeti başı çekmektedir. Bu durum hem bir parçalanmayı hem de kentteki yerel medya alanının etki büyüklüğünü göstermesi bakımından önemlidir.

Yerel medya kuruluşlarının işyeri büyüklüğü de Hatay’a ilişkin bilgi sunmaktadır. MEDAR’ın (2021) tespiti-ne göre Türkiye’de yerel medya kurumlarının büyük bölümünde (yüzde 74,6) çalışan sayısı 1-5 arasındayken, yüzde 16,4’ünde çalışan sayısı 6-10 aralığındadır. 10 kişiden fazla personel çalıştıran yerel medya kurumları ise tüm kurumların yüzde 8,3’ünü oluşturmaktadır. Hatay’da da bu genel eğilimin geçerli olduğu söylenebilir. Hatay yerel medyasında çalışan sayıları 1 ile 18 arasında değişmektedir. Bir kurumda ortalama çalışan sayısı ise yaklaşık 5 kişidir.

Yerel gazetelerin özelliklerine bakıldığında belirli bir çeşitlilikten söz etmek mümkündür. Tabloid boy, tek

10 NACE, Avrupa’da ekonomik faaliyetlerin istatistiki sınıflandırmasını sağlayan kodlama sistemidir. Açılımı “Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes” şeklindedir.

11 18: Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması (Matbaacılık faaliyetleri)

58: Yayıncılık faaliyetleri (Gazete, dergi, kitap, süreli yayınlar)

59: Sinema filmi, video ve televizyon programları yapımcılığı, ses kaydı ve müzik yayımlama faaliyetleri (Radyoculuk faaliyetleri)

60: Programcılık ve yayıncılık faaliyetleri (Radyo-TV yayıncılığı faaliyetleri)

12 SGK (2021). İstatistik Yıllıkları, <https://www.sgk.gov.tr/Istatistik/Yillik/fcd5e59b-6af9-4d90-a451-ee7500eb1cb4/>

13 Valilik tarafından hazırlanan liste için bkz. <http://www.hatay.gov.tr/yerel-medya-basin>

yaprak (4 sayfa) ve siyah-beyaz gazeteler olduğu gibi, ulusal boy, çok yaprak ve bir kısmı renkli gazeteler de bulunmaktadır. Bu gazetelerin basıldığı matbaalar da çeşitlilik göstermektedir. Yerel gazetelerin çoğunun kendi matbaası bulunmamaktadır. Çok az bir bölümünün kendi matbaası olmakla birlikte bu matbaalar da kapasite ve işlev bakımından farklı ölçek ve yeteneklerdedir.

Kentte depremin hemen öncesinde, Ocak 2023 tarihi itibarıyla vasıflı yayın¹⁴ niteliğine sahip toplam 34 yayın bulunmaktadır. Bunların 21 tanesi her gün ya da haftada en az altı gün yayınlanan gazetelerdir. Bu gazetelerin de 6'sı il genelinde, 15'i ise ilçeler bazında yayınlanmaktadır. Buna ek olarak kentte 7 tane haftalık, 3 tane aylık, 2 tane iki aylık ve bir tane de 3 aylık periyodlarla yayınlanan gazete bulunmaktadır.¹⁵ Bunlar içerisinde 30 yıldır yayında bulunan gazeteler olduğu gibi 10, 15 ya da 20 yıldır yayın yapan gazeteler de bulunmaktadır. Bunlar yerel medyanın ağırlığını oluşturmaktadır. 5 yılın altında yayın hayatına sahip gazete oranı ise düşüktür.

TÜİK'in Yazılı Medya İstatistikleri'ne¹⁶ göre 2022 yılında Türkiye'de yayınlanan gazetelerin yüzde 28,1'i haftada iki-altı gün arası yayınlanmıştır. Bu gazetelerin hemen hepsinin yerel medya kapsamında olduğu tahmin edilebilir. Bununla birlikte Hatay'daki vasıflı gazetelerin çoğunun depremden önce haftada altı gün ya da her gün yayınlanması, kentte yerel medyanın canlılığını işaret eden bir başka gösterge olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda yine TÜİK (2022) istatistiklerine göre Türkiye'de gazete sayıları bir yılda yüzde 9,2 azalarak 5 binin altına düşmüştür. Yıllık tirajlar ise yüzde 8,3 azalmıştır. Buna karşın resmi ilan ve reklam bedelleri yüzde 56,1 artmıştır. Bu koşullarda yerel medyanın da ciddi bir bunalım içinde olduğu ve resmi ilan ve reklam gelirlerine giderek daha fazla bağımlı kaldığı söylenebilir. Hatay yerel medyası da bu durumun dışında değildir.

Deprem öncesi Hatay'daki yerel medyaya ilişkin bu genel görünüm, depremin yıkımının yerel medyaya ne ölçekte ve hangi boyutlarda zarar verdiğini anlayabilmek için önemlidir. Bir sonraki bölümde bu konu tartışmaya açılmaktadır.

14 Vasıflı yayın, Basın İlan Kurumu tarafından dağıtılan resmi ilan ve reklamları yayınlama niteliğine sahip gazeteleri ve internet haber sitelerini ifade eder. Yerel gazetelerin ve haber sitelerininin vasıflı yayın niteliğini kazanmaları için sahip olmaları gereken şartlar Resmi İlan ve Reklam Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. Bu yönetmelik için bkz. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230201-7.htm>

15 Söz konusu liste için bkz. <https://ilanbis.bik.gov.tr/Uygulamalar/AylikListe>

16 Bkz. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Print-Media-and-International-Standard-Book-Number-Statistics-2022-49423>

II. DEPREM SONRASI DURUM

Deprem sonrası yerel medyayı incelemeye geçmeden önce, Hatay'ın deprem sonrasındaki genel durumuna kısaca göz atmak faydalı olacaktır. Bu çaba, yerel medyanın içinde bulunduğu koşulları da daha net kavrayabilmeyi mümkün kılacaktır.

Türkiye'nin son yıllarda yaşadığı en yıkıcı felaket olan 6 Şubat depremleri toplamda 11 ili etkilemiştir.¹⁷ Resmi açıklamalara göre 50 binden fazla insanın hayatını kaybettiği bu depremler, nüfusun da yüzde 15'inden fazlasını etkilemiştir. Depremden etkilenen kentlerin nüfusu 13 milyondan fazladır. Dolayısıyla yaklaşık her altı kişiden biri deprem bölgesinde yer almaktadır. Depremin toplumsal maliyetleri oldukça yıkıcı olmuştur. Felaketin ilk dönemlerindeki acı ve belirsizliğin ardından, yıkımın etkilerinin esas olarak orta-uzun vadede görüleceği beklenebilir. Toplumsal maliyetlerin ve sonuçların yanı sıra depremin ekonomik maliyeti de oldukça büyüktür. Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından hazırlanan Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu'nda¹⁸ depremin Türkiye ekonomisi üzerindeki doğrudan etkisinin 103,6 milyar dolar olduğu belirtilmektedir. Bu rakamın, Türkiye'nin 2023 yılı GSYH'sinin yüzde 9'unu oluşturacağı öngörülmektedir.

Söz konusu maliyetlerin yükselmesinin siyasi, iktisadi ve kurumsal pek çok boyutu bulunmaktadır. Bu süreç, Türkiye'de siyasal kurumların ve devlet aygıtının nasıl dönüştürüldüğünü ve araçsallaştırıldığını gösteren tarihi bir deneyim olarak da kavranabilir. Deprem felaketi, neoliberalizmin, otoriterleşmenin ve parti-devlet uygulamalarının yarattığı iklimin, devlette ve toplumda yol açtığı tahribatın boyutlarını ve sonuçlarını daha da görünür kılmıştır. Dolayısıyla yaşanan durumun, salt bir doğal afet yıkımı olarak değil doğal afetlerin toplumsal felakete dönüşümü olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Bu felaketten en çok etkilenen illerin başında ise Hatay gelmektedir. Depremde Hatay, hem yıkımın büyüklüğü hem de kente çok geç müdahale edilmesi gibi nedenlerle çoğunun telafisi mümkün olmayan kayıplar yaşamıştır. Depremin ardından ise kentteki sorunlar büyümeye devam etmiştir. Enkazın uzun süre kaldırılamayışı, çöken altyapı ve hizmetlerin tesis edilemeyişi, yardımların aksaması ve kentte güvenlik gerekçesiyle yaratılan gerilim gibi pek çok sorun ortaya çıkmıştır. Depremin üzerinden altı ay geçmesine karşın kentte hala su, barınma, ısınma, gıda ve hijyen gibi konularda sıkıntıların devam ettiği görülmektedir.¹⁹ Aynı zamanda, bölgede bir yandan enkaz tozu ve asbestin havaya karışıyor olması, diğer yandan ise enkaz kalıntılarının yerleşim yerlerinin yakınına dökülmesi gibi kritik sorunlar bulunmaktadır. Bu durum ciddi oranda nefes darlığı ve öksürüğün yanı sıra orta-uzun vadede zehirlenmelere, akciğer hastalıklarına ve kansere de yol açabilmektedir.

Bunlara ek olarak ciddi bir sorun da kentin önemli bir bölümünün Hatay dışına geçici ya da kalıcı biçimde göçmesi olmuştur. Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş Temmuz 2023 itibarıyla, Hatay'da yaşayan 550 bin kişinin şehri terk ettiğini belirtmektedir.²⁰ Dolayısıyla nüfusu yaklaşık 1 milyon 670 bin olan kentin üçte birinin başka illere göç ettiği söylenebilir.

17 Depremin vurduğu iller şunlardır: Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Malatya, Diyarbakır, Kilis, Şanlıurfa, Adıyaman, Osmaniye, Adana ve Elazığ.

18 Söz konusu rapora ulaşmak için bkz. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaras-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>

19 Bu konuda bkz. <https://medyascope.tv/2023/08/16/chp-heyeti-hatayda-barinma-sorunu-cozulmeden-hayat-normallesemiyor/>, <https://www.evrensel.net/haber/490164/depremin-100-gununde-hatayda-sorunlar-devam-ediyor-insanlar-h-l-cadirda>, <https://www.birgun.net/makale/sorunlar-bekliyor-452841>

20 Bkz. <https://www.sozcu.com.tr/2023/gundem/serhat-sehrimiz-hatayi-kaybedebiliriz-7738547/>

Bu süreçte bir diğer sorun istihdamın düşmesi ve işsizlik olmuştur. TEPAV'ın (2023) verilerine²¹ göre, Ocak-Nisan 2023 aralığında deprem bölgelerinde toplam istihdam 264 bin kişi düşmüştür. Bu düşüşte Hatay, Kahramanmaraş'la birlikte başı çekmektedir. Nisan 2023'te Hatay'daki işgücü, bir önceki yıla göre yüzde 17'lik daralmayla 33 bin 500 kişi azalmıştır. Bu durum ilk bölümde vurgulanan kentin genel yapısı ve yüksek işsizlik oranlarıyla düşünüldüğünde sürecin vahameti daha net anlaşılmaktadır. Bununla birlikte işyeri sayılarındaki düşüş konusunda da Hatay, Malatya ile birlikte ilk iki ilden biri konumundadır. Hatay'da deprem sonrası işyeri sayıları yüzde 22,1 oranında azalmış, 6 bin 76 işyeri ya yıkılma ya da kötü ekonomik şartlar nedeniyle kapanmıştır. İşsizlik ödeneğine başvuruların artışında da Hatay ilk sırayı almıştır. Ocak-Nisan 2022 döneminde kentte 7 bin 809 olan işsizlik ödeneği başvurusu, depremin ardından 17 bin 184'e yükselmiştir. Bu manzara içerisinde kentte üretimin ve istihdamın canlandırılması kritik görünmektedir. Bu konuda ILO²² "öncelikle deprem bölgesi dışına çıkanların geri dönebileceği kaliteli barınma alanlarının yapılması, dönüşü teşvik edecek aktif ve pasif istihdam tedbirlerinin hayata geçirilmesi, işletmelerin yeniden açılabilmesi için teşviklerin verilmesi ve hizmet ve üretim yapılabilecek alternatif yerlerin hazırlanması" gerektiğine vurgu yapmaktadır.

Buna karşın kentin yaralarının sarılması konusunda siyasal iktidarın ayrımcı bir tavır sergilediğine dönük kimi örnekler de ortaya çıkmaktadır. Bu konuda Hakkı Özdal ve Bahadır Özgür (2023) tarafından hazırlanan 6 Şubat Maraş Depremleri Değerlendirme Raporu'nda²³, belediye başkanları AKP'li ve MHP'li olan ilçelerde yeniden inşaya dönük girişimlerde bulunduğu, buna karşılık muhalif siyasi yönelimleriyle bilinen Defne ve Samandağ gibi ilçelerde anlamlı bir iyileştirme faaliyetinin gerçekleşmediği tespit edilmektedir. Öyle ki raporun yayınlandığı tarihte, yıkımın yüzde 42'sinin yaşandığı Hatay'da yeniden inşa oranı yüzde 2 seviyesinde kalmıştır. Bunun yanı sıra Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin'in, okulların yakınlarında bulunan hasarlı binalara ilişkin sorunların "merkezi otoriteyle uyumlu çalışacak bir belediye başkanı seçildiğinde çözüleceği"²⁴ şeklindeki ifadesi de bu yargıyı doğrular niteliktedir. Görüleceği üzere Hatay'a ilişkin göstergeler, kentin derin bir kriz içinde bulunduğuna işaret etmektedir.

Kentteki bu genel durum, yerel medyanın depremde aldığı hasarın ve devamındaki sorunların nedenlerini ve çözümlerini inceleyebilmek için önemlidir. Görüşülen gazeteciler de bu durumu vurgulamışlardır. Deprem sırasında ve sonrasında kentte yaşanan büyük şok yerel medyayı da kapsamıştır. Gazetecilerin ifadelerine göre, depremin ardından hayat adeta durmuş, elektrik, iletişim, internet gibi altyapılar ve kentsel olanaklar tamamen çökmüştür. Gazeteciler birbirleriyle dahi iletişim kuramadıklarını ifade etmektedir. Yerel haber üretiminde ve dağıtımında yer alan tüm çalışanlar aileleriyle birlikte depremden etkilenmiştir. Uzunca bir süre kentte yerel medya faaliyetleri neredeyse tamamen durmuştur. Bu durum yalnızca yazılı basını kapsamamış, radyo-televizyon kanalları ve internet haber siteleri de depremin ardından yayınlarına devam edememiştir. İnternet haber sitelerinin bir bölümü kapanmış ya da yayınlarını internetten sosyal medya hesaplarına taşımışlardır. Kapanmayanlar ise yaklaşık bir hafta sonra yayınlarına yeniden başlayabilmiştir. Bu durum gazeteler,

21 Nisan 2023 tarihli TEPAV İstihdam İzleme Bülteni'ne ulaşmak için bkz. https://www.tepav.org.tr/upload/files/1690345091-6.TEPAV_Istihdam_Izleme_Bulteni_Nisan2023.pdf

22 Bkz. https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_872323/lang--tr/index.htm

23 Nisan 2023 tarihli rapora ve raporda öne çıkan başlıklara ulaşmak için bkz. <https://www.emep.org/brosur>, <https://www.evrensel.net/yazi/92810/deprem-ve-hatayda-nufus-muhendisligi>, <https://www.indyturk.com/node/623691/haber/emek-partisi-E2%80%99nden-deprem-raporu-y%C4%B1k%C4%B1m%C4%B1n-y%C3%BCzde-42%E2%80%99sinin-ger%C3%A7ekle-C5%9Fti%C4%9Fi-hatay%E2%80%99da-in%C5%9Fa>

24 Bkz. <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/bakanin-hasarli-binalar-icin-buldugu-cozume-chpden-tepki-geldi-2109715>

radıolar ve televizyon kanalları için daha uzun bir süre almıştır. Gazetelerin bir kısmı depremden iki ay sonra, periyodlarını iki güne düşürerek yayınlarına geri dönebilmiştir. Görüşülen gazetecilerin belirttiklerine göre bu süreçte “Hatay yerel medyası enkaz altında” kalmıştır.

Depremin yerel medyada yarattığı etkileri dört başlık altında gözlemlemek mümkündür. Bunlar Yaşamsal Sorunlar; Habercilik Sürecindeki Sorunlar; Desteklere İlişkin Sorunlar; Yerel Medyanın Motivasyon Kaynakları olarak sıralanabilir.

Yaşamsal Sorunlar

Yaşamsal sorunların başında elbette hayatta kalma ve arama-kurtarma faaliyetleri ile ilgili olanlar gelmektedir. Tüm kent gibi gazeteciler de öncelikle kendilerinin ve yakınlarının hayatta kalma mücadelesine odaklanmıştır. Enkaz altında kalan gazeteciler olduğu gibi yakınlarını kurtarmaya çalışan, kaybeden ya da yakınlarının enkazdan çıkarılmasını bekleyen gazetecilerin olduğu da bilinmektedir. Bu bakımdan Hatay’da yerel gazeteciler her şeyden önce acı kayıplar yaşamış depremedeler olarak değerlendirilmelidir. Deprem bölgelerinde hayatını kaybeden yerel gazeteci sayısı 25, Hatay özelinde hayatını kaybeden yerel gazeteci sayısı ise 9 olarak belirtilmektedir.²⁵ Bu gazetecilerin büyük oranda 20-30 yıldır meslekte buldukları ve kentin deneyimli yerel medya çalışanlarından oldukları da vurgulanmaktadır.

Bölgedeki gazeteciler bu süreçte “herkesin can derdine düştüğünü ve en azından ailelerini güvenli bir yere nakletmeye çalıştıklarını” ifade etmektedir. Hayatta kalan gazetecilerin çok büyük bölümü Hatay ili içindeki köylere ya da güvenli buldukları şehirlere gitmiştir. Köylere gidenlerin önemli bir kısmı kendilerinin, ailelerinin/ akrabalarının ya da tanıdıklarının evlerine yerleşmiştir. Başka şehirlere gidenler de benzer biçimlerde aile, ak-raba ya da tanıdıklarının evlerine misafir olmuş, Kredi ve Yurtlar Kurumu’na ait öğrenci yurtlarına veya benzer kamu kurumlarının gösterdiği yerlere yerleşmiş, bu imkânı olmayanlar ise ev kiralamak durumunda kalmıştır. Bu şehirler içerisinde Mersin ve Ankara en çok göç alan kentler olarak öne çıkmıştır. Hatay’da kalan gazetecilerin bir kısmı ise çadırlarda ya da konteynerlerde yaşamlarını sürdürmektedir.

Yaşamsal konular içerisinde en önemli unsurlardan biri gazetecilerin aileleriyle birlikte yaşamlarını sürdürebilecekleri barınma olanağı ve temel ihtiyaçlar sorunudur. Kentte çalışan yerel gazetecilerin çoğunun evleri yıkılmış, yıkılmayanlar ise ağır hasar alarak yaşanamaz hale gelmiştir. Gazetecilerin büyük bölümünün kentten ayrılmasında bu durumun da payı olduğu düşünülebilir. Kentteki altyapının ve yaşamsal olanakların yeterli ve düzenli olamaması, çadır ve konteynerlerin yetersiz kalması ve yukarıda bahsedilen su, hijyen malzemesi, gıda gibi temel ihtiyaçların Hatay’da hala çözülememiş olması gibi nedenler de gazetecilerin kentten ayrılmasında etkindir.

Bununla bağlantılı bir diğer sorun hayatını kaybeden ya da kentten ayrılan gazetecilerin yerel medyada ciddi bir insan gücü kaybı yaratmış olmasıdır. Görüşülen gazetecilerin dile getirdiklerine göre “kentte çok az sayıda yerel medya çalışanı kalmış, haber yapacak gazeteci azalmıştır.” Bu durum, raporun Giriş bölümünde de belirtilen ve gazetecilere ulaşma zorluğu yaratan en önemli nedenlerden biri olarak araştırmacılar tarafından

²⁵ Küresel Gazeteciler Konseyi, <https://rhaajans.com/haber/14035080/depremden-23-gazeteci-hayatini-kaybetti>, <https://www.mlsaturkey.com/tr/depremin-yasandigi-kentlerde-yerel-basin-calisamaz-hale-geldi-enkaz-altindayiz/>

da deneyimlenmiştir. Journo’da yayınlanan bir söyleşide²⁶ Hatay’daki bir yerel gazeteci bu sürece ilişkin farklı bir noktaya dikkat çekmektedir. Ona göre gazetecilerin bir kısmı enkaz altında kalmıştır. Hayatta kalanlar ise kenti terk etmeden uzun süre kendi imkânlarıyla hayatlarını sürdürmeye çalışmış fakat mesleki dayanışma ve sahiplenmeyi göremeyince kenti terk etmek durumunda kalmıştır, “tüm vatandaşlar gibi gerçek basın mensupları da yaşanan organizasyonsuzluktan nasibini almıştır”. Öyle ki, Hatay’daki Aktif Gazeteciler Cemiyeti Başkanı²⁷ da bu koşullarda “kentte haber yapacak gazetecinin kalmadığını” ifade etmektedir. Yine de aile üyelerini ya da arkadaşlarını yitiren kimi gazetecilerin, yaşadıklarına rağmen kentte kalıp haber yapmaya devam ettikleri de gözlenmektedir. Kentte kalan gazeteciler arasında sınırlı düzeyde de olsa bir yardımlaşma ve dayanışmanın olduğu söylenebilir. Aradan geçen altı ayda az da olsa kimi gazetecilerin kente döndüğü de belirtilmelidir.

Bu kapsamda başka bir unsur gazetecilerin geçim sorunlarıdır. Özellikle kenti terk etmek zorunda kalanların gittikleri şehirlerde iş bulma ve gelir edinme konusunda zorluklar yaşadıkları ifade edilmektedir. Öyle ki başka kentlere göçen gazetecilerin mesleği bırakarak kentlerdeki çeşitli güvencesiz işlerde çalışmak durumunda kaldıkları tespit edilmiştir. Bu sürecin yerel gazeteciler için yalnızca kentten değil “meslekten de göç” halini alıp almayacağı belirsizdir. Hatay’daki gazeteciler ise yerel medyanın yeterli düzeyde çalışamaz hale gelişinden dolayı ciddi bir gelir krizi içinde bulunmaktadır. Kentin yukarıda vurgulanan üretim ve istihdam açısından canlandırılabilmesi ihtiyacı yerel medya ve gazeteciler için de geçerli bir durumdur. Gazetecilerin hem kentlerine hem de mesleklerine geri dönebilmeleri için yerel medyanın da üretim ve istihdam kapasitesinin artırılması yönünde desteklere ihtiyaç bulunmaktadır.

Yerel medyanın yaşadığı bir diğer sorun ise güvenliktir. Hem evlerde hem de işyerlerinde enkazdan kurtarılan ya da enkaz altında kurtarılması beklenen görece sağlam eşya ve ekipmanların hırsızlığa karşı korunması ihtiyacı da özellikle depremin ilk dönemlerinde ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmıştır.

Habercilik Sürecindeki Sorunlar

Hatay’da yerel meydanın faaliyete geçmesi ve haber üretim süreci, deprem döneminde ve sonrasında oldukça sancılı şekilde ilerlemektedir. Bu süreç hem yerel medya kurumları hem de gazeteciler açısından kimi sorunları beraberinde getirmektedir. Habercilik sürecindeki sorunlar olarak ifade edilebilecek bu geniş kategori “haber üretimi”, “dağıtım ve okurlar”, “maliyet ve finansman” olmak üzere üç boyutta ele alınabilir.

Kentte haber üretimi konusundaki sıkıntılar hem yerel medyanın fiziksel olanaklarının ve ekipmanlarının kullanılamaz hale gelmesiyle, hem habere ve haber kaynaklarına erişimin neredeyse ortadan kalkmasıyla, hem de bölgedeki gazetecilerin hak ve özgürlüklerine dönük ihlallerin ve baskıların artışıyla ortaya çıkmaktadır.

Depremde yıkılan binalarla birlikte işyerlerinin ve büroların yıkılması, bilgisayarların, fotoğraf makinelerinin, stüdyoların, kameraların, ses sistemlerinin, radyo ve televizyon yayıncılığında kullanılan teknolojik cihazların, vericilerin, sunucuların ve matbaaların enkaz altında kalarak kullanılamaz hale gelmesi, haber üretim sürecini kesintiye uğratan en önemli unsurlar olarak belirtilebilir. Bu konuda kentteki gazetecilerin hepsi “ofislerinin ve araç-gereçlerinin yok olduğunu ve bu koşullarda habercilik yapmalarının imkânsıza yakın olduğunu” ifade etmişlerdir. Buna ek olarak kimi yerel medya kurumunun uzun yıllara dayanan basılı ve dijital arşivlerinin de

26 Bkz. <https://journo.com.tr/hatay-deprem-yerel-medya-gazeteciler>

27 Bkz. <https://www.mlsaturkey.com/tr/depremin-yasandigi-kentlerde-yerel-basin-calismaz-hale-geldi-enkaz-altindayiz/>

yok olduğu belirtilmektedir. Bu durum, hem yerel medya kurumlarının ve gazetecilerin kurumsal-mesleki belleğinin hem de kentin belleğinin önemli bir bölümünün yitimi anlamına gelmektedir.

Haber üretimi sürecindeki bir diğer sorun, habere ve haber kaynaklarına erişimdir. Bir yandan habere konu olan bölgelere, bilgi ve belgelere ulaşmak kentin yıkımı dolayısıyla oldukça zorlaşmıştır. Diğer yandan ise haber kaynağı olabilecek kişilere erişim ve bu kişilerden bilgi edinebilmek çoğu zaman mümkün olmamıştır. Yetkililerin deprem sonrası yoğun olacağı tahmin edilebilir bir durumdur ancak gazetecilere bilgi vermemelerinin bir nedeninin de kendi sorumluluklarını görünmez kılmak olduğu söylenebilir. Türkiye demokrasinin gerilediği seviye itibarıyla bürokratların doğru bilgileri açıklamaktan kaçındıkları, açıklamaları halinde olumsuzluklarla karşılaşabileceklerine olan inançları da gazetecilerle görüşmelerinin ve onlara bilgi vermelerinin önünde önemli bir engel oluşturmaktadır.

Haber üretimini sekteye uğratan önemli bir sorun da gazetecilerin hak ve özgürlüklerine dönük ihlaller ve baskılardır. Görüşülen gazetecilerin çoğu kolluk kuvvetlerinin gazetecilerin bilgiye ulaşmasını engellediğini, müdahalelerinin zaman zaman sözlü ve fiziksel saldırı boyutuna vardığını vurgulamaktadır. Kolluk kuvvetlerinin engelleme ve müdahalelerinin bölgede OHAL ilanından sonra arttığı ifade edilmektedir. Bu konuda Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri Kenan Şener'in belirttiğine göre²⁸ depremin özellikle ilk haftasında en az 5 gazeteci gözaltına alınmış, 3 gazeteciye soruşturma başlatılmış, en az 20 gazeteci depremle ilgili haber yaptığı sırada engellenmiş, en az 5 gazeteci tehdit edilmiş ve en az 12 gazeteci fiziksel saldırıya uğramıştır.

Burada ortaya çıkan bir başka gerçeklik de halkın haber alma hakkının kullanılmasına engel oluşturmak için genelde de sıkça başvurulan "akreditasyon" ve basın kartı şartının deprem bölgelerindeki gazetecilik faaliyetini oldukça kısıtlıyor oluşudur. Çoğunlukla güvencesiz koşullarda, 5953 Sayılı Kanun'a (Basın İş Kanunu) tabi olmadan çalışan, basın kartı başvuruları bekletilen veya reddedilen yerel basın çalışanlarının özlük hakları sorunu, deprem bölgesinde karşımıza daha yakıcı şekillerde çıkmaktadır. Gazeteciler, özellikle OHAL döneminde tüm bölge için akreditasyon uygulamasının illerdeki kolluk kuvvetlerinin inisiyatifine bırakıldığını belirtmektedir. Bu durumun Hatay'da görece daha sıkı işlediği de ifade edilmektedir.

Deprem sonrasında meydana gelen kaotik ortam, arama-kurtarma faaliyetinin önceliği ve kişilerin sosyo-psikolojik durumu habercilik faaliyetinin büyük oranda yürütülemez olmasını beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte halkın tepkisinin zaman zaman gazetecilere yöneldiği, basın çalışanlarına dönük sözlü ve fiziksel saldırıların yaşandığı da bir gerçektir. Bu konuda kimi gazeteciler "yurttaşların yaşanan yıkıma ve ulusal ana akım medyaya duydukları öfkeyi yerel gazetecilere yönelttiklerini" söylemektedir.

Depremin ardından haberin üretiminde yaşanan sorunların yanı sıra dağıtım ve okura ulaşması sürecinde de kimi sorunlardan söz edilebilir. Depremin etkilediği kent halkı, aynı zamanda yerel medyanın da doğal hedef kitesidir. Bu kesimin deprem nedeniyle yaşadığı acılar, kayıplar ve içinde bulunduğu koşullar, yerel medyaya dönük ilgi ve talebin en azından depremin ilk dönemlerinde ortadan kalkmasına neden olmuştur. Aynı dönemde yerel medyada da yıkım nedeniyle yayınların durmuş olması kentte gazete dağıtım ve okura ulaşma sürecini ortadan kaldırmıştır. İlerleyen dönemlerde ise bir yandan yerel medyanın kısıtlı da olsa yayına başlaması diğer yandan ise kentte kalanların ve gidenlerin yerelden haber alma ihtiyacının doğması söz konusu

28 Bkz. <https://www.ifj.org/media-centre/news/detail/category/press-releases/article/turkey-journalists-reporting-from-earthquake-affected-areas-face-safety-hygiene-and-health-problems>

olmuştur. Bu süreçte gazete dağıtımını ve okura ulaşmasını sağlayacak hemen hiçbir mekanizmanın kalmamış olması, okurların yerel habere ulaşması konusunda, yerel medyanın da satış gelirleri konusunda ciddi sorun yaşamasına yol açmıştır. Gazeteciler, söz konusu süreçte bu eksikliğin yerel haber siteleri üzerinden giderilme-ye çalışıldığını belirtmişlerdir.

Deprem sürecinde yerel medyanın maliyetleri ve finansmanı da ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Hatay'da yerel medyanın gelirleri ticari reklamlar; resmi ilan ve reklamlar; abonelik ve satışlar olmak üzere üç kalem üzerinden sağlanmaktadır. Evlerin, işyerlerinin yıkıldığı veya kullanılamayacak durumda olduğu, gelirlerin kaybedildiği bir durumda gazete satışından, abonelik ve reklam sözleşmesinden elde edilen kazanç ortadan kaybolmaktadır. Yayın hayatına tekrar dönebilecek olsa dahi satış, abonelik ve reklam gelirleri sekteye uğrayan kurumların faaliyetlerini sürdürmeleri oldukça zor görünmektedir. Depremle birlikte meydana gelen yıkımın etkisinin uzun süreli olduğu göz önünde bulundurulursa halkın haber ihtiyacının giderek artmasına rağmen kurumların gelir elde etmesini sağlayacak bir ticari faaliyetin (satın alma, reklam verme, abone olma vb.) gerçekleşme ihtimali de en azından orta vadede oldukça düşük görünmektedir.

Bu koşullarda yerel medyanın varlığını sürdürebilmesinin imkânlarının oldukça ağır olduğu belirtilebilir. Gazetecilerin çoğu da “en büyük sorunun finansman olduğunu” ve bunun “depremden sonra daha da şiddetli bir ihtiyaç haline geldiğini” vurgulamaktadır. Deprem yarattığı ortamda ise çoğunlukla tek finansman kaynağı olarak resmi ilan ve reklamlar öne çıkmaktadır. Bu durum görüşülen tüm gazeteciler tarafından vurgulanmaktadır. Resmi ilan ve reklam gelirlerinin arttırılması, bu ilan ve reklamlara ulaşabilmenin koşullarının esnekleştirilmesi ve deprem bölgeleri için bu konuda özel düzenlemeler yapılması gerekliliği ifade edilmektedir. Yerel medya kurumlarının ihtiyaç duydukları teknolojik makine ve ekipmanların yanı sıra gazeteler için kâğıt ve baskı maliyetleri, radyo ve televizyonlar için frekans bedelleri, internet portalları için de alan adı ve barındırma bedelleri söz konusudur. Diğer yandan ise hem kent halkının haber ihtiyacının hem de tüm ülke kamuoyunun bölgeden haber alma ihtiyacının karşılanabilmesi sorumluluğu için desteklenmeye ihtiyaç duyduklarını belirtmektedirler. Gazetecilerin yaşanan yıkım içerisinde yalnızca yaşamlarını değil mesleklerini de sürdürebilmenin koşullarını aradıkları söylenebilir.

Desteklere İlişkin Sorunlar

Deprem ardından yıkıma uğrayan Hatay yerel medyasının ayağa kaldırılabilmesi için resmi ve kurumsal destekler hiç olmadığı kadar önemli hale gelmiştir. Bu konuda sorumluluğun öncelikle siyasal iktidar ve alanla ilgili resmi kurumlarda bulunduğu söylenmelidir. Bu koşullarda farklı destek araçlarının hızla, sistematik biçimde ve yeterli düzeyde devreye sokulması ihtiyacı oldukça büyüktür. Gazeteciler de bu durumu sıklıkla vurgulamakta ve Basın İlan Kurumu (BİK)'nin daha etkin biçimde harekete geçmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu ihtiyaçların sıklıkla dile getirilmesinin bir sonucu olarak BİK depremin ardından çeşitli destek paketleri açıklamıştır. Bunlar arasında deprem bölgesindeki gazetelere maddi destek sağlanması ve gazetelerin mevzuatın bazı hükümlerinden muaf tutulması gibi uygulamalar bulunmaktadır.

Bu kapsamda BİK öncelikle, basın derneklerine ve azınlık gazetelerine verilecek 800 bin TL'nin, deprem bölgesindeki illerde yayınlanan gazetelere zarar durumlarına göre dağıtılmasına karar vermiştir. Yanı sıra, BİK'in gazetecilere faizsiz borç para verme uygulaması deprem bölgelerindeki gazeteciler için güncelleme²⁹ ve borç

29 Bkz. <https://bik.gov.tr/kurumsal-haberler/depremden-etkilenen-gazetelere-ikinci-destek-paketi-onaylandi/#:~:text=Yar->

miktarının mevcut uygulamanın iki katına kadar yükseltilmesi, geri ödeme taksitlerinin ise 6 ay ertelenmesine dönük bir düzenleme gerçekleştirilmiştir. Aynı düzenlemede, resmi ilan ve reklam yayınlayabilme şartlarının sağlanmasının da deprem bölgesindeki yerel gazeteler için 1 Ocak 2024'e kadar ertelendiği duyurulmuştur. Bu süreçte yalnızca basılı gazetelerin değil belirli koşulları sağlayan internet haber sitelerinin de resmi ilan ve reklam alabilmelerine dönük düzenleme de gerçekleştirilmiştir.³⁰ Yeni düzenleme 1 Nisan 2023 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme, resmi ilan ve reklam alınabilmesi için yerel internet sitelerine oldukça ağır şartlar getirmektedir. Öyle ki düzenlemenin öngördüğü şartların sağlanması deprem öncesi dönem için dahi gerçekçi görünmezken, deprem koşullarında yerel medyanın bu şartları sağlamanın daha da zor olacağı tahmin edilebilir. Bu sürecin Hatay'da yerel medyayı oldukça daraltacak bir etkisinin olacağı, görüşülen tüm gazete çalışanlarının ve sahiplerinin ortaklaştığı noktadır.

Görüşülen gazetecilerin bir bölümü, Hatay'a gelen BİK üst düzey yetkililerinin kendilerine "BİK'in yaklaşık 6 milyon TL'yi AFAD'a aktardığını" söylediğini ifade etmiştir. Gazeteciler, BİK'in temel görevinin basını desteklemek olduğunu hatırlatarak büyük çoğunluğu bağışlarla elde edilen bu kaynağın en azından bir kısmının gazeteciler için ayrılmış olmasını beklediklerini dile getirmektedir. Gazeteciler, kurumdan destek talep ettiklerinde "kasa boş" yanıtını almak istemediklerini de eklemektedir.

Desteklere ilişkin bir diğer sorun alanı, kamu ihalelerinin ilanlı olarak gerçekleştirilmesini gerektiren parasal limitin değiştirilmesidir. Deprem öncesindeki yasal düzenlemeye göre, yerel idare birimleri 431 bin 810 TL'ye kadar ihalesiz alım (doğrudan temin) yapabilmektedir. Kamu kurumları satın alacakları mal ve hizmet bedelleri bu rakamların üzerindeyse ihaleye çıkmak zorundadırlar ve bu ihalelerin resmi ilanlarını da yerel gazetelerde yayınlamaları gereklidir. Bilindiği gibi resmi ilan yayınlama karşılığında gazetelere ödenen bedeller yerel medyanın en önemli gelir kaynakları arasındadır. Deprem sürecinde ise ihtiyaçların hızlı temini için yerel idarelerin ihalesiz yapabileceği alım limitleri OHAL boyunca 5 milyon TL'ye yükseltilmiştir. Görüşülen gazetecilerin tümü bu değişikliğin deprem koşullarında yayın yapmaya çalışan yerel gazetelerin "resmi ilan gelirlerinin fazlasıyla düşmesi anlamına geldiğini" ve "bu tarz destekler olmadığında ayakta kalabilmelerinin mümkün olmadığını" vurgulamaktadır.

Desteklere ilişkin dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta, resmi kurumların dışında gelişen dayanışma ve destek girişimleridir. Gerek ulusal gerekse uluslararası boyutta birçok sivil toplum ve gazetecilik örgütü, Hatay'daki yerel medya ile çeşitli biçimlerde dayanışmak ve destek sunmak için pek çok faaliyet gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetler, gazetecilik cemiyetlerinden dernekler ve sendikalara, uluslararası basın örgütlerinden sivil toplum kuruluşlarına kadar oldukça geniş bir yelpazede gerçekleşmiştir. Bu kapsamda pek çok kurum ve kuruluş Hatay'da incelemelerde bulunmuş, gazetecilerle görüşmüş, süreci yerinde izlemiştir. Özellikle depremin ilk dönemlerinde, gazeteciler için güç kaynakları, portatif tuvalet, jeneratör, maske ve hijyenik ürünler gibi yaşamsal destekler başı çekmiştir. Sonrasındaki süreçlerde de ekipman ve parasal destekler ile proje destekleri hayata geçirilmiştir.

d%20g%C3%B6zetecilerin%20idari%20ofislerinin%20hasar%20durumuna%20g%C3%B6re%20belirlenecek%20puanlamaya%20g%C3%B6re%20yap%20ılacak.&text=Deprem%20b%C3%B6lgesindeki%2010%20ilde%20yay%20ınlanan%20gazeteler%20Resmi%20ilan%20ve%20Reklam,2024%20tarihine%20kadar%20muaf%20olacak.

30 Bkz. [https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230201-7.htm#:~:text=MADDE%209%2D%20\(1\)%20Bu,resm%C3%AE%20ilan%20yay%20ınlanma%20hakk%C4%B1%20kazan%C4%B1r,https://bik.gov.tr/kurumsal-haberler/resmi-ilan-ve-reklam-yonetmeligi-kabul-edildi/](https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230201-7.htm#:~:text=MADDE%209%2D%20(1)%20Bu,resm%C3%AE%20ilan%20yay%20ınlanma%20hakk%C4%B1%20kazan%C4%B1r,https://bik.gov.tr/kurumsal-haberler/resmi-ilan-ve-reklam-yonetmeligi-kabul-edildi/)

Bu tarz kampanya ve faaliyetlerin, her ne kadar mesleki bir dayanışmayı işaret etse de kısıtlı ve düzensiz bir destek akışı sağladığı belirtilmelidir. Bu nedenle, süreçte sorumluluk üstlenmesi ve etkin politikalar üretmesi gereken temel aktörün BİK olması gerektiği vurgulanabilir. Gazeteciler de yerel medyaya dönük tüm destek araçları konusunda esas olarak BİK'ten beklentileri olduğunu ve fakat BİK'in müdahale kapasitesi ve yeterli bir destek oluşturabilme konularında sınırlı kaldığını ifade etmektedir. Dolayısıyla BİK başta olmak üzere ilgili kamu kurumlarının ve siyasi iradenin bu tür düzenlemeleri, destekleri ve planlamaları hayata geçirmesi, yerel medyanın hayatta kalabilmesi için elzem görünmektedir.

Yerel Medyanın Motivasyon Kaynakları

Hatay'da depremin yarattığı tüm fiziki, toplumsal ve psikolojik şartlara karşın kentte kalıp gazetecilik yapmaya devam eden gazeteciler ve yerel medya kuruluşları azımsanmayacak düzeydedir. Bu gazetecilerin hayli zorlu şartlarda kimi zaman emek yoğun bir mesaiyle kimi zamansa zarar etme pahasına gazetecilik yapmaya devam ettikleri görülmektedir. Bu durumun ekonomik nedenleri olabileceği gibi Hatay özelinde kimi toplumsal ve sosyo-psikolojik nedenleri olduğu da belirtilebilir. Gazetecilik mesleğinin temelinde bulunduğu kabul edilen "topluma karşı sorumluluk" ilkesinin, Hatay özelinde yerel kent kültürünün de etkisiyle başka bölgelerden çok daha güçlü hissedildiği söylenebilir. Bu güce neden olan ve Hatay'daki gazetecilerin meslek algılarına rengini veren unsur ise kentin tarihinin ve sosyolojik yapısının özgül nitelikleridir. Gazeteciler arasında yerel duygudaşlık durumunun yüksek olduğu gözlenmektedir. Hatay'da çalışan ve tamamına yakını Hataylı olan gazetecilerin mesleklerini sürdürme iradelerinde "Hatay'ın ayağa kaldırılması" arzusunun belirgin bir payı bulunmaktadır.

Bununla birlikte hem kentte hem de gazeteciler arasında büyük bir terk edilmişlik hissinin varlığı da izlenebilmektedir. Bu hissin Hatay'da "genelde de" olduğu ifade edilmekle birlikte deprem sürecinde hayli arttığı vurgulanmaktadır. Tam da bu nedenle zaman zaman dışlanmış ve yalnız bırakılmış olmanın ifadesi olarak kullanılan "Hataylılık", kentin tekrar yaşanabilir hale getirilmesi sürecinde gazeteciliğe normalde sahip olduğundan daha fazla anlam ve değer yüklenmesini de beraberinde getirmektedir. Gazetecilik mesleğini sürdürme isteği ile "Hatay'ın eski günlerine dönmesi" isteğinin gazeteciler için bütünlük bir hedef olduğu söylenebilir. Gazetecilerin ısrarla üzerinde durduğu en önemli nokta, ulusal medyanın bir süre sonra Hatay'dan ayrılacağı ve bölgeye ilgisinin azalacağıdır. Bu koşullarda gazeteciler kentte kendilerinin kalacağını ve "direnebildikleri yere kadar Hatay'a sahip çıkacaklarını" dile getirmektedir. Bu kapsamda "haberler vasıtasıyla Hatay'ın sesini duyurmanın" bir görev olduğunu ve kentte "gazetecilerin bu görevi yapmasına ihtiyaç duyulduğunu" vurgulamaktadır. Gerçekten de Hatay'da yerel medyanın varlığı yalnızca gazetecilerin yaşamlarını ve mesleklerini sürdürebilmeleri açısından değil depremin ardından bölgenin sorunlarının haberleştirilmesine devam edilebilmesi açısından da önemlidir. Bu süreçte sorunlar artmaya devam etmektedir ve yalnızca "sıcak" günlerde yaşananların ve ulusal medyanın yoğunlaştığı konuların³¹ dışındaki haberlerin yapılabilmesi de yerel medyanın varlığına bağlıdır. Bu aynı zamanda kent dışında bulunanların Hatay'dan yerel haber alabilmelerinin de imkânını yaratmaktadır. Kentin etkili televizyon kanalında çalışan gazeteciler de yurt içi ve dışından pek çok insanın kendilerine "ne zaman yayına geçeceksiniz" diye sorduklarını, hatta bazı konulara özel olarak değinmeleri talebinde bulduklarını ifade etmektedir.

31 Hatay'daki gazeteciler, Rönesans Rezidans gibi sembolleşmiş yerler hakkında yapılan haberlerin çokluğuna rağmen kentin diğer bölgelerinin ve gündemlerinin ulusal medya tarafından ihmal edildiğini belirtmektedir.

Yerel medyanın motivasyon kaynakları arasında mesleğe bağlılığın da önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Deprem hemen ardından gazetecilerin bir kısmı mümkün olan ilk anda kurumlarına ve kendilerine ait sosyal medya hesaplarından enformasyon paylaşmaya başlamışlardır. Sosyal medya paylaşımlarının ne derece “haber” olduğu tartışmalı olsa da bu olağanüstü koşullarda yapılan paylaşımların işlevleri deprem öncesi zamanlara göre oldukça genişlemiştir. Görüşülen gazetecilerin bu genişlemeye örnek olabilecek etkileyici anlatımları olmuştur. Bir gazeteci Instagram hesabından “kendi kendine yaptığı” yayınların bir süre sonra oldukça fazla izlenmeye başladığını, Hatay içinden ve dışından çok sayıda insanın kendisine ulaşarak belli konularda ve belli bölgelerden yayın yapmasını istediğini aktarmıştır. İnsanların “yakınlarını, çevrelerini, bir zamanlar yaşadıkları yerleri görmek isteği” ile ilgili talepler ilettiklerini ifade eden gazeteci, “haber değil ama bilgi” ihtiyacını karşılamanın da böylesi durumlarda mesleğin bir parçası haline geldiğini söylemektedir. Buna benzer olmakla birlikte bir başka gazeteci ise “gazete yoksa Twitter var” diye düşünerek bütün gün çeşitli yerlerde dolaştığını ve buralardan “kısa haberler” paylaşarak “mesleğini yapmaya devam ettiğini” söylemektedir.

Bu konuda en çarpıcı örneğe ise Samandağ’da bir gazetecinin anlatımlarında rastlanmaktadır. Tek başına haftalık gazete çıkaran bir gazeteci depremin ardından Facebook hesabından yaptığı paylaşımlarla “gazetesinin ulaşamadığı kitlelere” ulaştığını belirtmiştir. Sorunların yanı sıra Samandağ’da faaliyetine tekrar başlayan esnafın bilgisini paylaşan gazeteci, bunun nedenini “mesela bir esnaf faaliyete girdiği zaman halka moral oluyor. Biz de halka moral vermek adına dedik ki hangi esnaf faaliyete girerse biz bunu paylaşacağız. Bize fotoğraf ve adresinizi gönderin bu şekilde paylaşalım. En azından hem herkes ihtiyaçlarını karşılar hem de halkımıza moral olur” diyerek anlatmaktadır. Günde 50’den fazla telefon araması aldığı ifade eden gazeteci “şimdi bu şehri toparlamaya çalışıyoruz. Gitmeyeceğiz, burada kalacağız sonuna kadar. Bu şehir toparlanana kadar” ifadelerini kullanmıştır.

Bu örnekte gazeteciliğin “kamu yararı” ilkesinin yalnızca üretilen “haberler” eliyle değil paylaşılan enformasyonun toplumda yarattığı duygusal etkiyle yerine getirildiği söylenebilir. Normal koşullarda bir ticari işletmenin reklamı sayılabilecek bir bilginin haber şekli verilerek yayımlanması gazetecilik etiği açısından uygun değilken bu koşullarda bu bilgi “reklam” özelliklerini barındırmayan ve kamu yararını halkta moral oluşturarak üreten bir nitelik kazanmaktadır.

Bu örnekler göstermektedir ki deprem gibi yıkıcı etkisi çok büyük olayların yaşandığı günlerde ve bölgelerde bir yandan gazetecilik tartışması büyük sarsıntıya uğrarken bir yandan da mesleğin sınırları -geçici süreyle de olsa- genişlemektedir.

Araştırma boyunca en dikkat çekici olan nokta görüşülen tüm gazetecilerin mesleklerini yapabilecekleri koşulları kendi imkânlarının en uç sınırlarına kadar zorlamaları, gazetecilik dışında herhangi bir şey yapmak istememeleri ve “halkın asıl şimdi kendilerine ihtiyaç duyuyor olması nedeniyle bütün özveriyi göstermek zorunda hissediyor” oluşlarıdır. Gazetecilik mesleğinin temelinde yer alan “toplumcu” karakter Hatay’da gazeteciliğin sürdürülmesi arzusunun temeli haline gelmiş, katmanlaşmış ve boyut kazanmış görünmektedir. Hatay’da depremin ardından kentin ve yaşamın yeniden kuruluşunda gazetecilerin payının tahmin edilenin üzerinde olacağını varsaymak mümkündür.

III. İHTİYAÇ, TALEP VE ÖNERİLER

Hatay yerel medyasının deprem sürecinde yaşadığı sorunlar çok boyutlu ve kapsamlıdır. Yukarıda çeşitli başlıklar altında serimlenen bu sorunlar, belirli ihtiyaçlara işaret ederek kimi talep ve önerileri beraberinde getirmektedir.

Gazetecilerin deprem bölgesinde faaliyet yürütebilmesi için öncelikle barınma sorununun çözülmesi şarttır. Temizlik, tuvalet ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılayabilecek konteynerler, mevsim şartlarına uygun temiz ve kullanılabilir durumda kıyafetler ve sağlıklı gıdalar düzenli biçimde sağlanmalıdır. Çadır, erzak, kıyafet ve hijyen malzemeleri, gazetecilerin ihtiyaçlarını gözeterek insan ve halk sağlığını koruyacak ve insan onurunu zedelemeyecek şekilde temin edilmelidir.

Asıl ve kalıcı olarak güvenli yapı ve çevrelerin inşa edilmesi, gazetecilik kurumlarının yayın hayatına döndürülmesi ve gazetecilerin mesleklerine güvenceli ve iyi şartlar altında devam edebilmesi sağlanmalıdır. Deprem ardından ortaya çıkan yıkımın bir kent/inşaat planlaması sorunu olduğu düşünüldüğünde yapılması gereken en önemli işin yalnızca depreme dayanıklı binalar değil aynı zamanda her açıdan yaşanabilir kentler inşa etmek olduğu belirtilmelidir. Kentteki gazetecilerden biri bu ihtiyacı “yeni bina yapmayın, yeni bir kent yapın”³² diyerek ifade etmektedir.

Buna karşın böylesi bir talebin Türkiye koşullarında gerçekçi bir karşılık bulması hayli zor olduğundan depremin yol açtığı ölümlerin ve kayıpların en aza indirilmesi zorunluluğu kişilerin ve sivil toplum örgütlerinin çabalarına bırakılmış görünmektedir. Bu nedenle arama-kurtarma faaliyetlerinin merkezi iktidar ve yerel yönetimler tarafından yetkinlikle yürütülmesi gereğinin yanı sıra gazetecilerin enkazda hayatta kalma, enkazdan kurtulma, ilk yardım, arama-kurtarma gibi becerilere dönük temel bilgileri edinmeleri için gerekenler yapılmalıdır. Özellikle BİK eliyle bu tür programlar yürütülebilir ve gazetecilerin bu programlara katılımı desteklenebilir. Bu konuda gazetecilik meslek örgütlerinin de yapabilecekleri bulunmaktadır. Bu tür eğitimler verebilecek resmi ve özel kuruluşlarla protokollerin oluşturulması, yurt içi ve dışı projelendirmelerde bu becerilerin geliştirilmesine dönük programların hazırlanması amaçlanabilir.

Hatay’da yaşanan büyüklükteki gibi bir depremin ardından yıkılan veya kullanılmayacak durumda olan binalarla birlikte kurumlar, işyerleri, haber büroları, ekipmanlar, matbaalar, arşivler de büyük oranda yok olmakta, böylece çalışma yaşamı sekteye uğramakta ve gazetecilerin gelirleri kesilmektedir. Dolayısıyla kısa süre içinde yaşam giderlerinin karşılanabilmesi için maddi kaynak yaratılması ihtiyacı doğmaktadır. Gazetecilerin kaybolan ücret gelirlerinin yerine geri ödemesiz maddi desteklerin verilerek gündelik ihtiyaçlarını karşılayabilmelerinin yanı sıra uzun vadeli hak kayıplarının oluşmaması için de sigorta primlerinin ödenmesi sağlanmalıdır. BİK tarafından, tamamı veya bir kısmı geri ödemesiz ve bir süre ertelendikten sonra uzun vadelerle ödenebilecek hibeler ve kredi olanakları oluşturulmalıdır. BİK’in bu konuda da yapabilecekleri bulunmaktadır fakat siyasallaşmış yapısı nedeniyle hem bu tür bir planlamayı yapabilecek perspektifi hem de kaynağının olmadığı değerlendirilmektedir.

Meslek pratiğinin yürütülebilmesi için özellikle ilk günlerde büyük oranda mobil cihazlara ve internet

32 Bkz. <https://www.voaturkce.com/a/enkazdaki-yerel-medya-kurtarilacak-mi/6970255.html>

bağlantısına ihtiyaç duyulmaktadır. Hayatta kalabilen ve gazetecilik yapabilecek durumda olan gazetecilere, başta telefon olmak üzere internet bağlantısı, tablet, taşınabilir bilgisayar, bu cihazlarla birlikte kullanılacak mikrofon, kulaklık, ışık kaynağı ve güç kaynağı gibi ekipmanlar sağlanmalıdır.

Haber üretim sürecinde gazeteciler bir süre mobil imkânlarla mesleklerini yapmaya çalışmış olsalar da gazetecilik faaliyeti temel olarak bir büroya ihtiyaç duymaktadır. Gazetecilerin internet bağlantısı, bilgisayar ve diğer çeşitli ekipmanları kullanabileceği, görüşmelerini yapabileceği, haber yazımı, görüntü işleme gibi zamana ihtiyaç duyan çalışmalarını güvenli ve sağlıklı şekilde yürütebilecekleri konteynerler kurulması gereklidir. Barınma için kullanılan çadırlarda/konteynerlerde aynı zamanda bu tür işlerin yapılabilmesi mümkün değildir. Gazetecilik işlerinin yürütülebileceği olanaklara sahip bu tür portatif mekanların varlığı, kriz dönemlerinde çok daha önemli hale gelen, gazetecilerin birbirleriyle mesleki ve insani iletişim, irtibat ve dayanışma kurma olanaklarını da güçlendirecektir. Böylesi konteynerler dinlenme, tuvalet ve temizlik gibi ihtiyaçların giderilmesini sağlayacaktır. Çadır/konteyner kentlere yakın bölgelerde “basın merkezi” olarak kullanılacak alanlar oluşturulması gerekmektedir.

Yerel medya kurumlarının ihtiyaç duydukları makine ve ekipmanların yanı sıra gazeteler için kâğıt ve baskı maliyetleri, radyo ve televizyonlar için frekans kira bedelleri, internet portalları için de alan adı ve barındırma bedelleri söz konusudur. Bu maliyetler belirli bir süre BİK tarafından karşılanmalıdır.

Gazetecilik örgütleri tarafından yürütülen destek çalışmaları hızlandırılmalı, genişletilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

Haber üretimi önündeki resmi ve fiili engeller kaldırılmalıdır. Devlet otoritesi gazetecilerin güvenliğini sağlamalı, basın ve ifade özgürlüğünü güvence altına almalıdır.

Deprem bölgesinde yerel medya kurumları ve gazeteciler için yapılması gerekenler, mesleğin özgün nitelikleri ve işlevi bağlamında değerlendirilmelidir. Kentteki haberleşmenin sağlanabilmesi, bölgede yaşananların ve yaşayanların durumuyla ilgili doğru bilgilerin üretilmesi, ihtiyaçların karşılanmasına aracılık edecek bir enformasyon akışının gerçekleştirilebilmesi ve deprem bölgesi dışındaki kamuoyunun sağlıklı şekilde bilgilendirilmesi için gazetecilik faaliyetine ve gazetecilere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu nedenle deprem bölgesinde basın ve medya faaliyetlerinin sağlıklı şekilde gerçekleştirilebilmesi de sağlanmalıdır.

SONUÇ

Hatay'da yerel medya, depremle birlikte ciddi bir yıkım yaşamıştır. Bu süreç Hatay medyasını bir yandan oldukça büyük sorunlarla karşı karşıya bırakırken diğer yandan ise zaten var olan kimi sorunların derinleşmesine neden olmuştur. Deprem öncesinde oldukça canlı bir yerel medya yapısına sahip olan Hatay'da deprem sonrası yerel medya yaşamsal alanda, habercilik sürecinde ve destekler konusunda ciddi sorunlarla baş etmek zorunda bırakılmıştır. Bu sorunların başında barınma ve kentte tutunma çabası gelmektedir. Yerel gazetecilerin önemli bir bölümü kentten ayrılmıştır. Kalanlar ise sınırlı imkânlarla habercilik yapmayı sürdürmeye çalışmaktadır. Habercilik konusunda haberin üretimi, dağıtımı ve finansmanı en büyük sorunlar olarak öne çıkmaktadır. Gazeteler yalnızca yıkımı yaşamakla kalmamış, ciddi oranda haber, okur ve gelir kaybına da uğramışlardır. Bu durum habercilik alanının, istihdamın ve geçim olanaklarının daralmasına yol açmıştır. Bu nedenle Hatay yerel medyası desteklerin yetersizliğini vurgulamakta ve başta BİK olmak üzere yetkili kurumlardan destek talep etmektedir.

Buna karşın kentte haberciliği sürdürebilmenin en önemli motivasyon kaynağı, Hatay'a ve mesleğe olan bağlılık olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durumun yerel medyaya belirli bir toplumcu perspektif kazandırdığı da belirtilebilir. Hatay'da depremin ardından kentlin ve yaşamın yeniden kuruluşunda gazetecilerin payının tahmin edilenin üzerinde olacağını varsaymak mümkündür. Bu koşullarda gazeteciliğin yeniden ayağa kaldırılması için siyasi iradeye ve ilgili kurumlara da görevler düşmektedir.

Hatay yerel medyasının deprem sürecinde içinde bulunduğu koşulların ve sorunların niteliği, bu konudaki talep ve önerilerin niteliğini de yeniden değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Hatay'da yerel medya, çözülmesi yıllar alacak yapısal sorunlara sahiptir. Bunların bir kısmı deprem öncesinde de var olan sorunlardır ve bu süreçte derinleşmiştir. Depremle birlikte ise sorunlara yenileri eklenmiştir. Böylesi yapısal sorunlara kısa süreli, geçici ve bütünlükten uzak hamlelerle çözüm üretmek mümkün görünmemektedir. Bu tarz girişimler yaşanan sorun karşısında pansuman etkisi yaratabilir fakat sorunun ortadan kaldırılması konusunda yetersizdir. Yerel medyanın ayağa kaldırılmasının yolu, bu konuda tutarlı bir perspektif geliştirerek uzun erimli, gerçekçi ve samimi politika setleri üretmektir. Elbette depremin yarattığı büyük kaos içerisinde hızlı ve refleksif girişimlerde bulunulmalıdır fakat depremin üzerinden geçen sürede, yerel medyaya dönük orta-uzun vadeli kapsamlı bir çerçeve geliştirilebildiğinden bahsetmek de mümkün olamamaktadır. Bu konuda politika yapıcılarının önemli sorumluluklar düşmektedir. Belirli yol haritalarının oluşturulmasında yerel medyanın ekonomik bağımsızlığının, kurumsal özerkliğinin, istihdam mekanizmalarının ve haber üretim süreçlerinin nasıl geliştirilebileceği üzerine meslek örgütleri ve yerel gazetecilerin de katılımına olanak sağlayacak kanalların yaratılması önemli görünmektedir. Hatay'daki yerel medyanın sorunlarının ve ihtiyaçlarının tüm deprem bölgesi için benzerlik göstereceği tahmin edilebilir.

Kentlerin tanığı ve kentsel tartışmaların mecrası olan yerel medyanın varlığını korumak ve geliştirmek, deprem bölgelerinde gazeteciliği yeniden ve daha güçlü şekilde yeşertmek zor fakat yerine getirilmesi gereken bir görev olarak ortada durmaktadır. Bu görevin gerçekleştirilmesi ilgili bütün toplumsal ve kurumsal aktörlerin ortak sorumluluğu olarak görülmelidir.

Gazeteciler Cemiyeti

Üsküp Caddesi No:35 Çankaya/Ankara

+90 312 468 1209

media4democracy.org

gc-tr.org

24saatgazetesi.com

9koy.org